

A bírálóbizottság értékelése

Nagyné Rózsa Erzsébet „Az államiság modelljei a Közel-Keleten” c. értekezése az átalakulóban lévő Közel-Kelet államainak eltérő fejlődését, politikai viszonyait és nemzetközi rendszerbe való illeszkedésüket vizsgálja. A térség országai az államfejlődés módjában jelentősen eltérnek a nyugati mintáktól. A dolgozat feltárja az iszlám közösség és a politikai hatalom szoros kapcsolatát és befolyását az államfejlődésre, a törzsi szerveződéstől a birodalomépítésig. A gyarmatosítás nyomán önkényesen létrehozott új területi államok identitása nehezen formálódik és máig sem zárult le teljesen. A wesztfáliai állammodell szervesülését és a modernizáció nyomán jelentkező válságokat a kutató a politológia, a nemzetközi kapcsolatok elmélete és a külpolitikai elemzés módszereivel vizsgálta.

A disszertáció vázolja a Közel-Kelet több államának a politikai helyzetét, társadalmi identitás rétegeit, az államok nemzetközi politikai rendszerben betöltött szerepét. A Bíráló Bizottság új tudományos eredményként értékeli a térség etnikai, vallási és kulturális összetettségének bemutatását; a tradíció és modernitás eltérő kombinációinak konkrét elemzését, így az iráni Iszlám Köztársaság, illetve a szaúdi vahhábita királyság állam-modellje és regionális hatalmi ellentétük bemutatását; továbbá az „arab tavaszban” érintett országok államiságát érő kihívás és az Iszlám Állam elemzését. A térség államai mind ezek ellenére konszolidálódnak, az időnkénti válságok ellenére saját identitásuk erősödik.

A disszertáció számos értékes elemzést és felvetést tartalmaz, jól vázolja a Közel-Kelet több államának is a politikai helyzetét, társadalmi identitás rétegeit, az államok nemzetközi politikai rendszerben betöltött szerepét. A szerző elismert kutatója a közel-keleti folyamatoknak, nyelvismerete révén hozzáfér az arab vagy fárszi nyelvű forrásokhoz is, így politikai kultúra olyan rétegei válnak számára megismerhetővé, amelyek a térség nyelveit nem ismerők számára hozzáférhetetlenek.

A bizottság úgy véli, hogy a dolgozat nem minden tekintetben vált koherenssé. A jelölt egyébként magas színvonalú elemzéseinek szempontjai részleteiben nem tisztázta, így az egyébként heterogén jellegű és így nehezen összehasonlítható állami alakulatok esetében az egyes esetek eltérő súllyal estek latba.

A dolgozat szerkezeti felépítése megfelelő. Az esettanulmányokkal kapcsolatban azonban kritikaként megfogalmazható, hogy bár jól és pontosan mutatja be az adott ország sajátosságait, esetenként azonban túlságosan részletező.

A vizsgálatok területi kereteit illetően a szerző a jelenleginél differenciáltabban is fogalmazhatott volna. A dolgozatnak az is jót tett volna, ha a szerző a nukleáris non-proliferáció területén végzett, nemzetközileg is elismert és kiemelkedő kutatásaira nagyobb mértékben támaszkodik.

Összegzőként megállapítható, hogy Nagyné Rózsa Erzsébet értekezése mind az iszlám közösségi lét, államépítés és államfejlődési modellek, mind pedig az állam közel-keleti térségben megvalósuló beágyazottsága, iszlám vallástól történő elválaszthatatlanságának elemzése és vizsgálata tekintetében eredeti és új tudományos eredményeket tartalmaz.